

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אתגרי המאה החמש-עשרה: ביקורת ומהפכנות אינטלקטואלית -
13914

תאריך עדכון אחרון 04-09-2017

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' רם בן-שלום

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: Ram.Ben-Shalom@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ד, 14:30-16:00

מורי הקורס:
פרופ רם בן-שלום

תאור כללי של הקורס:

יהודי חצי-האי איברי ופרובנס במאה החמש עשרה הועמדו בפני אתגרים חדשים המבשרים סוף של תקופה. כידוע לאחר שנת 1500 לא נותרו שם עוד קהילות יהודיות, ואולם השיח הנוצרי-היהודי המשיך לפעום שם בעקבות הולדת חברת האנוסים בספרד בשנת 1391, והתפתחותה בשנים הבאות בספרד ובפורטוגל.

הקורס מבקש לנתח כמה מהבעיות החברתיות והאינטלקטואליות היסודיות של היהודים מתוך התמקדות בהגות ובמפעל האינטלקטואלי של שלוש דמויות מרכזיות: חסדאי קרשקש, פרופיט דוראן ויצחק נתן מארל.

מטרות הקורס:

1. הבנת התהליכים ההיסטוריים המרכזיים בתולדות יהדות ספרד ופרובנס במאה החמש עשרה.
2. כתיבת עבודה סמינריונית על אחד מנושאי הסמינר.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. ניתוח טקסטים ראשוניים מפרי עטם של יהודי פרובנס וספרד במאה החמש עשרה.
2. לכתוב תזה (עבודה סמינריונית או רפראט) על אחד מנושאי הסמינר.
3. להכיר ולהבין חלקים מרכזיים מההיסטוריה של יהדות ספרד ופרובנס.
4. להבין כמה פרקים מההגות האינטלקטואלית של שלוש דמויות מפתח שפעלו בקהילות היהודים בספרד ובפרובנס; ולהכיר את עולמם התרבותי והאינטלקטואלי.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה המשולבת בקריאה ביקורתית מודרכת של מקורות ראשוניים.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. פרעות קנ"א (1391) והיווצרות בעיית האנוסים.
2. חסדאי קרשקש - מנהיג יהדות אראגון.
3. פרופיט דוראן.
4. גזרות וליאדוליד (1412) והטפות ויסנטה פרר.
5. יצחק נתן מארל.

חומר חובה לקריאה:

1. יוסף קפלן, האנוסים, בתוך: א' לימור, בין יהודים לנוצרים: יהודים ונוצרים במערב אירופה עד ראשית העת החדשה, תל אביב תשנ"ח, כרך ה, עמ' 187-217.
2. יצחק בער, תולדות היהודים בספרד הנוצרית, תל אביב תשי"ט, עמ' 284-325, 346-354.
3. Ram Ben-Shalom, 'Hasdai Crescas: Portrait of a Leader at a Time of Crisis', *The Jew in Medieval Iberia*, Boston 2012, pp. 321-326.
4. זאב הרוי, ר' חסדאי קרשקש, ירושלים 2010 (כמה פרקים).
5. נתן אופיר, "קריאה חדשה באור ה' לר' חסדאי קרשקש ובעיית האנוסים", דברי הקונגרס העולמי האחד-עשר למדעי היהדות, יא, ג 2 (תשנ"ד), עמ' 41-47.
6. כתבי פולמוס לפרופיט דוראן. כלימת הגויים ואיגרת אל תהי כאבותיך, מהדורת א. תלמג', ירושלים תשמ"א, עמ' ט-כו.
7. Maud Kozodoy, 'The Hebrew Bible as Weapon of Faith in Late Medieval Iberia: Irony, Satire, and Scriptural Allusion in Profiat Duran's *Al Tehi ka-Avotekh*', *Jewish Studies Quarterly*, 18 (2011) pp. 185-201.
8. Maud Kozodoy, *The Secret Faith of Maestre Honoratus Profayt Duran and Jewish Identity in Late Medieval Iberia*, Philadelphia 2015, pp. 13-36, 143-181.
9. רם בן-שלום, "יוכוח טורטוסה, ויסנטי פרר ובעיית האנוסים על פי עדותו של יצחק נתן", ציון, נו (תשנ"א), עמ' 21-54.
10. Ram Ben-Shalom, 'Me'ir Nativ: The First Hebrew Concordance of the Bible and Jewish Bible Study in the Fifteenth Century, in the Context of Jewish-Christian Polemics', *Aleph*, 11(2) (2011), pp. 289-364.
11. R. Ben-Shalom, 'Living with Unanswered Questions: The Meaning of the Queries about the Book of Job in Isaac Nathan's *Ḥazut Qashah* ("Grievous Vision")', *Medieval Encounters*, 22 (2016), pp. 193-212, esp. pp. 211-212.
12. רם בן-שלום, "מגדיל ישועות" – על הסיבות להתמהמהות המשיח ומסה ביקורתית חסרת תקדים על החברה היהודית, תרביץ, עב (תשס"ג), עמ' 259-293.
13. רם בן-שלום, "נזירים ויהודים: המנדיקנטים בעיניו של יצחק נתן", זמנים, 100 (2007), עמ' 47-36.
14. R. Ben-Shalom, "The First Jewish Work on the Seven Deadly Sins and the Four Virtues", *Mediaeval Studies*, 75 (2013), pp. 205-270.

חומר לקריאה נוספת:

Ram Ben-Shalom, "The Social Context of Apostasy among Fifteenth-Century Spanish Jewry", in: J. Cohen and M. Rosman (eds.), *Rethinking European Jewish History*, London 2008, pp. 173-198

Yosi Yisraeli, "Constructing and Undermining Converso Jewishness: Profiat Duran and Pablo de Santa María", *Religious Conversion: Historical Experiences and Meanings*, ed. Miri Rubin and Ira Katznelson, Farnham 2014, pp. 185-215.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %
השתתפות 10 %
הגשת עבודה 90 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: